

The Model of Defense and Security Thought of the Supreme Commander of the General Forces with Focus on the Islamic Republic of Iran's Police Force

Mohammadreza Irwani¹, Abdolreza Mohammadi², Reza Jahanfar³

Abstract

Background and aim: The requirements of the Supreme Leader in the field of the police force will be fulfilled when it is extracted and placed in the hands of people, especially commanders and experts, in the dictionary of advanced science and methodology. The current research was conducted in order to formulate the model of defense and security thinking of the Supreme Leader with the focus on the Islamic Republic of Iran's police force.

Method: This research is applied in terms of purpose and qualitative and exploratory in terms of approach. In this regard, all the statements and letters of the Supreme Commander of the General Forces in the Hadith Velayat software from 1368 to 1396 were studied based on the grounded method. Also, the experts of this research are 8 people (4 professors related to the project and 4 strategic studies specialists at Imam Ali and Dafos Army University) who control and confirm the validity of the study during its implementation and after it. In terms of reliability, intra-subject agreement technique has been used.

Results: 794 concepts and codes were obtained, which were implemented in the form of 16 categories and 52 dimensions in the form of the paradigm of the database theory according to the theory. According to the findings of this research, "Establishment and maintenance of peace and social (national) security and value order in society" is the central category of his defense and security thought, and all other categories find meaning and meaning in connection with it.

Conclusion: The implementation of the model identified in this study can help to establish the modern Islamic civilization, the desired efficiency of the society and the national power and authority of the country.

Keywords: grounded theory, defense and security thought, national security, Ayatollah Seyed Ali Khamenei, police force.

1. Assistant Professor of Persian Language and Literature, Imam Ali University (AS). Tehran. Iran. (Corresponding author). Email: irwani1980@yahoo.com

2. Lecturer of the Department of Management and Military Sciences, Imam Ali Officer University (AS). Tehran. Iran. Email: mohammadi@yahoo.com

3. PhD student in sociology of sports, Islamic Azad University, Science and Research Department. Tehran. Iran. Email: arta79@yahoo.com

فصلنامه علمی پژوهش‌های مدیریت انتظامی

سال هفدهم، شماره دوم، تابستان ۱۴۰۱

صص ۹-۴۰

الگوی اندیشه دفاعی و امنیتی مقام معظم فرماندهی کل قوا (مدظله‌العالی) با محوریت نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران

محمدرضا ایروانی^۱، عبدالرضا محمدی^۲، رضا جهانفر^۳

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۱۲/۱۱

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۴/۰۴

چکیده

زمینه و هدف: منویات مقام معظم رهبری در حوزه نیروی انتظامی هنگامی برآورده می‌شود که در قاموس علم و روش شناسی پیشرفته، استخراج و در اختیار مردم و به‌ویژه فرماندهان و کارشناسان قرار گیرد. پژوهش حاضر به منظور تدوین الگوی اندیشه دفاعی و امنیتی مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) با محوریت نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران انجام شده است.

روش: این پژوهش از نظر هدف، کاربردی و از نظر رویکرد، از نوع کیفی و اکتشافی است. در این راستا، کلیه بیانات و مکتوبات مقام معظم فرماندهی کل قوا در نرم‌افزار حدیث ولایت از سال ۱۳۶۸ تا ۱۳۹۶ بر اساس روش داده‌بنیاد مطالعه شد.

همچنین خبرگان این تحقیق نیز به تعداد ۸ نفر (۴ نفر استادان مرتبط با طرح و ۴ نفر از متخصصان مطالعات راهبردی در دانشگاه افسری امام علی (ع) و دافوس آجا) می‌باشند که روایی مطالعه را در حین اجرا و پس از آن کنترل و تأیید کرده‌اند. در خصوص پایایی هم از فن توافق درون موضوعی استفاده شده است.

یافته‌ها: ۷۹۴ مفهوم و کد به‌دست آمد که در قالب ۱۶ مقوله و ۵۲ بُعد در قالب پارادایم نظریه داده‌بنیاد مطابق نظریه پیاده‌سازی شد. برابر یافته‌ها این پژوهش، «برقراری و حفظ آرامش و امنیت اجتماعی (ملی) و نظم ارزشی در جامعه» به‌عنوان مقوله محوری اندیشه دفاعی و امنیتی ایشان است که تمام مقولات دیگر در پیوند با آن معنا و مفهوم پیدا می‌کنند.

نتیجه‌گیری: پیاده‌سازی الگوی شناسایی شده در این مطالعه می‌تواند به برپایی تمدن نوین اسلامی، کارآمدی مطلوب جامعه و قدرت و اقتدار ملی کشور کمک نماید.

کلیدواژه‌ها: نظریه داده‌بنیاد، اندیشه دفاعی و امنیتی، امنیت ملی، آیت‌الله سیدعلی خامنه‌ای (مدظله‌العالی)، نیروی انتظامی.

استاد: ایروانی، محمدرضا؛ محمدی، عبدالرضا؛ جهانفر، رضا؛ (۱۴۰۱). الگوی اندیشه دفاعی و امنیتی مقام معظم فرماندهی کل قوا (مدظله‌العالی) با محوریت نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران، ۱۷ (۲)، صص ۹-۴۰

۱. استادیار زبان و ادبیات فارسی، دانشگاه امام علی (ع). تهران. ایران. (نویسنده مسئول). رایانامه: irvani1980@yahoo.com

۲. مربی گروه مدیریت و علوم نظامی، دانشگاه افسری امام علی (ع). تهران. ایران. رایانامه: mohammadi@yahoo.com

۳. دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی ورزش، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات. تهران. ایران. رایانامه:

arta79@yahoo.com

مقدمه

همه کشورها و ملل در دنیای کنونی برحسب رویکردها و منافع ملی خود، با انواع و اقسام دشمنان و تهدیدات داخلی و خارجی مواجه هستند؛ به گونه‌ای که نمی‌توان ملتی را یافت که دشمن یا دشمنان مشترک داخلی و یا خارجی نداشته باشد و یا اینکه تاکنون تهدیدی، امنیتی ملی آن را به مخاطره نینداخته باشد.

در ایران، نیروی انتظامی یکی از ارکان اساسی و برجسته برای تأمین امنیت ملی و برقراری نظم و قانون در کشور محسوب می‌شود. نقش نیروی انتظامی به‌عنوان بازوان پرتوان نظام جمهوری اسلامی ایران در تولید امنیت داخلی، امنیت مرزها، مبارزه با قاچاق مواد مخدر و کالا و در حوزه سایبر و امنیت جاده‌های کشور در حوزه راهنمایی و رانندگی بسیار پررنگ و بااهمیت است.

امروزه، نظام جمهوری اسلامی در شرایط حساس و پیچیده‌ای قرار دارد که دشمنان قسم‌خورده داخلی و خارجی سعی در ضربه زدن به کیان میهن و نظام و از بین بردن امنیت ملی را هر لحظه در سر می‌پرورانند. در این شرایط که نظام و کشور اسلامی ایران در معرض تهدیدات نظامی، سیاسی، فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی گوناگون قرار دارد، این سؤال اساسی در نظر صاحب‌نظران وجود دارد که شیوه مقابله ایران با تهدیدات چگونه است و راه مقابله با آن‌ها چیست؟ چه راه‌هایی برای تأمین و ارتقای امنیت ملی با کمترین هزینه و بیشترین بهره‌وری وجود دارد؟ نقشه دفاعی و امنیتی کلان نظام جمهوری اسلامی ایران برای حفظ اقتدار توأم با عزت و سربلندی و تأمین امنیت ملی چیست؟ چه اندیشه دفاعی و امنیتی به‌عنوان زیرساخت و شالوده اساسی ایجاد امنیت ملی و برقراری نظم و قانون در جمهوری اسلامی ایران وجود دارد که به هم‌افزایی توان نیروی انتظامی و نیروهای مسلح در رسیدن به هدف امنیت ملی و قدرت و اقتدار ملی و بین‌المللی نظام جمهوری اسلامی ایران یاری رساند؟ چه مسیر و راهی برای پی بردن به منظومه اندیشه دفاعی و امنیتی نظام مقدس جمهوری اسلامی وجود دارد؟ الگوی منظومه اندیشه دفاعی و امنیتی نظام مقدس جمهوری اسلامی چیست؟

یکی از راه‌های علمی و مهم برای پاسخ به این سؤال، مراجعه به اندیشه و عمل زمامداران و رهبران نظام جمهوری اسلامی از بدو شکل‌گیری تاکنون است تا عملی و مستند مورد واکاوی و بررسی عالمانه قرار گیرد و از این مسیر، مدل و الگوی اندیشه دفاعی و امنیتی و انتظامی نظام جمهوری اسلامی استخراج شود؛ زیرا آشکارترین شیوه واقعی و تاریخی برای دستیابی به آن، بررسی عملکرد عملی و واقعی رهبران برای مواجهه با تهدیدات پیش‌رو و تهدیداتی و مشکلاتی است که تاکنون رخ داده است. مهم‌ترین شخصیتی که در حال حاضر می‌تواند تبیین‌گر و مشخص‌کننده الگوی اندیشه دفاعی نظام مقدس جمهوری اسلامی باشد، بدون تردید رهبر معظم انقلاب، آیت‌الله سید علی خامنه‌ای، است.

پلیس (نیروی انتظامی) صرف‌نظر از وجود یا نبود تهدیدات خارجی، به‌عنوان یک نهاد اساسی و برای پاسخگویی به نیاز به حفظ و برقراری امنیت آحاد مردم و جامعه در هر کشوری وجود دارد. وجود یک پلیس مقتدر و باکفایت در درون یک کشور به‌ویژه برای ایجاد امنیت داخلی یکی از اصلی‌ترین ضروریات است و پژوهش در هر یک از ابعاد پلیس اعم از ساختار، نیروی انسانی و تجهیزات و... ارزشمند است.

نظام جمهوری اسلامی ایران پس از پیروزی انقلاب اسلامی به سبب داشتن ایده جدید و متخاصم با تفکرات مرسوم قدرت‌های بزرگ در سطح جهانی، همواره از همان ابتدای پیروزی، هدف انواع و اقسام هجمه‌های خارجی و داخلی بوده است و یکی از راهبردهای اصلی قدرت‌های غربی به‌ویژه آمریکا برای مقابله با ایران، ایجاد جنگ داخلی و حمایت از اغتشاشات و ناآرامی‌های داخلی بوده است و نه حمله نظامی. مقام معظم رهبری به‌دلیل نگاه راهبردی، هشدارهای لازم را در ابعاد مختلف داده‌اند. تحقق دیدگاه‌ها و الزامات مدنظر مقام معظم رهبری که در طی سالیان متمادی و در قالب‌های مختلف ابلاغ شده است، قطعاً تأثیر بسزایی در روند حرکتی بخش دفاعی کشور و به‌خصوص نیروی انتظامی خواهد داشت. مقام معظم رهبری با نگاه فراگیر و همه‌جانبه با توجه به دسترسی به منابع اطلاعاتی جامع، ابعاد مهم نیروهای مسلح از جمله نیروی انتظامی را می‌بینند و زمانی که این ابعاد از سخنرانی‌ها و یادداشت‌های معظم‌له، استخراج

و کاربردی شود، جهت‌گیری راهبردی در نیروی انتظامی اتفاق خواهد افتاد. نظر ایشان به‌عنوان فرماندهی کل قوا و نیروهای مسلح در ایران - که نیروی انتظامی بخشی از آن محسوب می‌شود - اهمیت بررسی این موضوع و اثرگذاری آن را بیشتر نمایان می‌سازد و ضرورت درک اندیشه ایشان برای هدایت امور دفاعی را توجیه می‌کند.

منویات مقام معظم رهبری در حوزه نیروی انتظامی هنگامی برآورده می‌شود که این فرمایش‌ها در قاموس علم و روش‌شناسی پیشرفته، استخراج و در اختیار مردم و به‌ویژه فرماندهان و کارشناسان ناجا قرار گیرد.

نیروی انتظامی قوی نیازمند پژوهش و تحقیق به‌منظور همگام شدن با آخرین دستاوردهای بشری است؛ بنابراین تحقیق در لایه‌های مختلف نیروی انتظامی نه تنها موجب پیشگامی در عرصه علمی می‌شود، بلکه زمانی که مؤلفه‌ها از منظر بالاترین مقام فرماندهی در نظر گرفته شود، امکان ظهور هم‌افزایی علمی و هم‌افزایی فراسازمانی، میسر خواهد شد.

با انجام این تحقیق، بخش‌های مختلف نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران به‌صورت همگرا، هم‌افزا و یکپارچه در جهت شناخت تهدیدات فراروی امنیت ملی و داخلی نظام اقدام و شناخت روشن و دقیق از راهبردی‌های مقابله با تهدیدات داخلی و دشمنان نظام اسلامی علیه امنیت ملی کشور با توجه به فرمایش‌های مقام معظم رهبری در دست خواهند داشت.

اهداف آرمانی نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران جز در سایه برخورداری از نیروی انتظامی قوی و توانمند دست‌نیافتنی می‌نمایند؛ از جمله: تأمین امنیت داخلی، تأمین قسط و عدل، اعمال فرهنگ و تأمین آزادی‌های اجتماعی در چهارچوب قانون، حفظ وحدت، جلوگیری از اضرار افراد و تجاوز آنان به منافع عمومی.

بیشتر دولت‌ها، وجود نیروهای نظامی و انتظامی را پیش‌نیازی برای بقای خود قلمداد می‌کنند و شواهد نیز حاکی از آن است که هنوز هیچ جایگزینی برای رفع نگرانی‌های ناشی از چگونگی مدیریت حکومت بدون وجود نیروهای نظامی و انتظامی یافت نشده

است (فرازی، ۱۳۸۴). بنابراین بی‌توجهی به دیدگاه مقام معظم رهبری در خصوص نیروی انتظامی و عدم نشر آن در ناجا زیان‌بار است. در حال حاضر، فقدان منظومه علمی اندیشه دفاعی، امنیتی و انتظامی فرماندهی معظم کل قوا در این حوزه آشکارا احساس می‌شود؛ به گونه‌ای که بتوان به‌عنوان راهنمای نقشه راه علمی و منسجم برای مراجعه فرماندهان عالی نظامی در مواقع ضروری و بحران از آن بهره گرفت.

بر این اساس، در این پژوهش سعی شده، از رهگذر بررسی، واکاوی و تجزیه و تحلیل بیانات و مکتوبات مقام معظم فرماندهی کل قوا مدظله‌العالی از بدو زعامت ایشان بر انقلاب اسلامی ایران تا سال ۱۳۹۶، به صورت علمی و نظام‌مند، منظومه و مجموعه ساخت‌یافته اندیشه دفاعی و امنیتی ایشان با محوریت نیروی انتظامی با استفاده از راهبرد داده‌بنیاد واکاوی و تبیین شود؛ بنابراین سؤال‌های اساسی پژوهش حاضر به شرح زیر است:

الگوی نظام‌مند اندیشه دفاعی و امنیتی مقام معظم فرماندهی کل قوا (مدظله‌العالی) با محوریت نیروی انتظامی به چه صورت است؟ مفاهیم و ابعاد برجسته اندیشه‌های دفاعی و امنیتی مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) با محوریت نیروی انتظامی کدام‌اند؟ مقوله‌های اصلی اندیشه‌های دفاعی و امنیتی مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) با محوریت نیروی انتظامی کدام‌اند و چه روابطی بین آن‌ها حکم‌فرما است؟

پیشینه و مبانی نظری

تاکنون تحقیقات متعددی درباره دیدگاه‌ها و نظرهای مقام معظم رهبری انجام شده است و هر یک از بُعد و دیدگاهی خاص به این موضوع پرداخته‌اند.

شایگان و حسینی (۱۳۹۲) در مقاله‌ای با عنوان «نقش نیروی انتظامی در امنیت اجتماعی از دیدگاه مقام معظم رهبری»، امنیت اجتماعی را یکی از نیازهای ضروری جامعه برشمرده و به بررسی نقش نیروی انتظامی در حفظ و گسترش امنیت اجتماعی از دیدگاه مقام معظم رهبری (مدظله) به‌عنوان فرمانده کل قوا می‌پردازد. نتایج این پژوهش نشان

می‌دهد که مقام معظم رهبری، وظیفه نیروی انتظامی را تأمین امنیت اجتماعی می‌دانند و با دسته‌بندی بیانات ایشان، سیزده وظیفه اصلی و کلیدی در این زمینه برای نیروی انتظامی تعریف شده است که از جمله آن‌ها می‌توان به کسب اقتدار قانونی، ایجاد فضای امن اجتماعی، برنامه‌ریزی به‌روز، مبارزه با متخلف و مجرم و حفظ اعتماد و انتظارات مردم اشاره کرد. عبدالرحیمی و همکاران (۱۳۹۸) در مقاله‌ای با عنوان «امنیت اخلاقی» و نقش ناجا در ایجاد آن با تأکید بر بیانات مقام معظم رهبری» با روش توصیفی - تحلیلی به تبیین چستی امنیت اخلاقی و نقش نیروی انتظامی در ایجاد آن، با تأکید بر دیدگاه مقام معظم رهبری^(مدظله‌العالی) نشان می‌دهند که برقراری امنیت اخلاقی در جامعه می‌تواند زمینه بسیاری از جرائم اجتماعی را نیز کاهش دهد. نیروی انتظامی از طریق تقویت اقتدار سازمانی و دولتی، مشارکت در فعالیتهای مدنی و اجتماعی، تقویت قانون‌مندی در درون سازمان و بیرون از سازمان و جلب اعتماد اجتماعی و نیز «آگاه‌سازی و مصون‌سازی»، «محدودسازی و نظارت و کنترل»، «ممنوع‌سازی، مداخله و برخورد» می‌تواند در راستای تقویت امنیت اخلاقی جامعه گام بردارد.

عرفانی نظری و همکاران (۱۳۹۶) در تحقیقی با عنوان «الگوی کارآمد امنیت سیاسی در دولت اسلامی و نقش ناجا مبتنی بر منظومه فکری مقام معظم رهبری^(مدظله‌العالی)» نشان می‌دهند که تمرکز بر بُعد کنشی - رفتاری امنیت، از الزامات دستیابی به الگوی کارآمد امنیت سیاسی است و نیروی انتظامی می‌تواند با کیفی‌سازی اقتدار «سخت و نرم»، سهم بسزایی در حذف «عناصر محل امنیت» و نهایتاً در کارآمدسازی الگوی امنیتی در دولت اسلامی داشته باشد.

عامری (۱۳۹۶) در پژوهشی «الگوی فرماندهی و مدیریت انتظامی جهادی از منظر مقام معظم رهبری» پرداخته و یافته‌های آن نشان می‌دهد که فرماندهی و مدیریت انتظامی با رویکرد انقلابی و جهادی می‌تواند ضمن ساخت درونی سازمان، بر محیط پیرامونی خود نیز تأثیر زیادی بگذارد. رجبی و همکاران (۱۳۹۷) در تحقیقی با عنوان «تحلیل مضمون الزامات تحقق امنیت انتظامی در اندیشه فرماندهی معظم کل قوا (مدظله‌العالی)» با بهره‌گیری از روش «تحلیل مضمون»، نشان می‌دهد که از منظر فرماندهی معظم کل

قوا، نیروی انتظامی به منظور ایجاد، استقرار و عمومیت بخشیدن به برجسته‌ترین نیاز ملی که همانا امنیت است، مستلزم حفظ و تقویت ارزش‌های دینی در بُعد نگه‌داری، نوآوری به ویژه در عرصه علمی در بُعد دانشی و اقتدار، قانون‌گرایی و انضباط در بُعد توانشی است.

شایگان (۱۳۹۷) در کتابی با عنوان «راهبردهای ناجا برای امنیت و آرامش؛ با بهره‌مندی از بیانات مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی)» به ارائه راهبردهایی برای تأمین امنیت و آرامش توسط نیروی انتظامی پرداخته است. فریبا شایگان (۱۳۹۷) در کتاب «سازمان عقیدتی سیاسی و پیش‌برندگی نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران مبتنی بر اوامر، تدابیر و رهنمودهای مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی)» به بررسی عملکرد سازمان عقیدتی سیاسی در پیش‌برندگی نیروی انتظامی طی چهار دهه پرداخته و کارنامه این سازمان را در راستای عملیاتی کردن انتظارات مقام معظم رهبری از ناجا نشان می‌دهد و مزایا و معایب این سازمان را مشخص می‌کند. قنبری (۱۳۹۵) در کتاب «نیروی انتظامی و آموزه‌های حفاظتی از منظر فرماندهی معظم کل قوا» به نقش نیروی انتظامی در صیانت از جامعه بر اساس فرمایش‌های ایشان پرداخته است. تاکنون پژوهشی با موضوع «مفهوم‌شناسی و ارائه الگوی اندیشه دفاعی و امنیتی مقام معظم فرماندهی کل قوا (مدظله‌العالی) با محوریت نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران» با روش کیفی و نظریه داده‌بنیاد انجام نشده است که تازگی پژوهش حاضر را نشان می‌دهد.

در کشورهای غربی پس از جنگ دوم جهانی، تحقیقات متعددی درباره پلیس و نظریات دفاعی و امنیتی مرتبط با آن صورت گرفته است که عمدتاً در راستای ارتقای کارآمدی و اثربخشی به این نهاد اجتماعی بوده است. «پس از جنگ جهانی دوم، راهبردهای پلیسی مختلفی جایگزین راهبردهای سنتی پلیسی شده است، با این حال، برخی از فعالیت‌های اصلی همواره باید توسط پلیس انجام شود. فعالیت‌هایی نظیر حفظ نظم و قانون، پاسخ به وقایع ناخواسته و تحقیق در مورد جنایات. چنین فعالیت‌هایی به روش‌های مختلف سازماندهی می‌شود. چند مدل غالب در ابتدا در ایالات متحده آمریکا توسعه یافت و با برخی از سازگاری‌های محلی به اروپا صادر شد، در حالی که مدل‌های

دیگر (حداقل تا حدی) منشأ اروپایی داشت. در ایالات متحده رویکردهای جدید عمدتاً واکنشی علیه سیاسی شدن پلیس بود که با فساد گسترده‌ای همراه بود... وضعیت مشابهی در اروپای شرقی پس از فضای کمونیستی در دهه ۱۹۹۰ و بعد از آن به وجود آمد. روش‌های مدیریت مدرن به منظور کارآمد کردن پلیس مورد استفاده قرار گرفت... مفهوم «پلیس مسئله‌محور (pop)» ابتدا به وسیله هرمن گلدشتاین (۱۹۷۹، ۱۹۹۹) به عنوان نقد و جایگزین برای پلیس رویدادگرا و واکنش‌گرا ابداع شد. این مدل اغلب به عنوان مدل SASA^۱ پلیس توصیف می‌شود که شامل چهار مرحله است: اسکن (برای مشکلات تکراری)، تجزیه و تحلیل (علل موجود برای مداخله)، پاسخ (از طریق مداخلات هدفمند)، ارزیابی (از روند پیاده‌سازی و نتیجه‌گیری) (علیخان‌زاده، ۱۳۹۶).

«در سه دهه پایانی قرن بیستم، محققان علوم پلیسی به شدت الگوهای سنتی پلیسی را به نقد کشیدند... درون‌مایه اصلی تمام این الگوها این است که راهبردی خاص را می‌توان بدون هیچ‌گونه تغییر یا تعدیل خاصی در شرایط و موقعیت‌های مختلف به کار بست و از وقوع جرائم مختلف پیشگیری کرد و امنیت را برقرار ساخت... با نگاهی به راهبردهای مزبور می‌توان دریافت که الگوهای سنتی بیشتر در پی تقویت بعد خدمت‌رسانی کلی است و بیشتر بر ابزارها و منابع پلیسی صحنه می‌گذارد و کمتر به کارآمدی پلیس در پیشگیری از وقوع جرم، بی‌نظمی و ناامنی می‌پردازد (گلدشتاین، ۱۹۷۹؛ به نقل از وروایی و بهربر، ۱۳۸۸).

اندیشه دفاعی و امنیتی به نوعی با دکتترین دفاعی معنا و مفهومی مشترک می‌یابند. دکتترین را به معنای آموزه، نظریه و آیین به کار برده‌اند و در حوزه دفاعی، منظور از دکتترین اصول، قواعد، خط‌مشی‌های کلی و سیاست‌های دفاعی است که فرماندهی کل قوا ابلاغ می‌کند تا برنامه‌ها و اقدامات اساسی مانند راهبرد کلان نظامی کشور، روابط بین‌الملل و ... بر پایه آن پی‌ریزی شود.

رهبر معظم انقلاب اسلامی (مدظله‌العالی) معتقدند که اندیشه دفاعی و امنیتی: «تفکر و ذهنیتی که مجاهدان، رزمندگان و سازمان‌های دفاعی، مبتنی بر مبانی اعتقادی و مذهبی، مبتنی بر تحولات محیطی و مبتنی بر تجارب و ذخایر تجربی دارا می‌باشند تا در حوزه‌ای که دفاع در آن تکلیف و مأموریت باشد، حضور داشته و شرکت فعال نمایند و بر اساس آن تفکر بتوانند فلسفه دفاعی‌شان را بیان و اعلام، دستورات و قوانین دفاعی‌شان را تدوین و نهادینه و علوم و ابزارهای مورد نیازشان را تولید و به کارگیری نمایند، اندیشه دفاعی گوییم» (مرادپیری، ۱۳۹۱، ۴۲). اندیشه دفاعی و امنیتی «نوعی دوراندیشی، آینده‌نگری و روشن‌بینی عمیق است که در قالب طرح‌ها و برنامه‌های دقیق راهبردی موجب تأمین منافع ملی کشور در زمینه‌های مختلف در حال و آینده می‌شود» (مرادپیری، ۱۳۹۱، ۴۴).

بنابراین باید گفت که منظومه اندیشه دفاعی و امنیتی، در حقیقت، مجموعه‌ای ساخت یافته و نظام‌مند از نگرش‌ها، تفکرات، تدابیر، اعتقادات و بینش‌های مختلف، راهبردها، قواعد و خط‌مشی‌های کلی و سیاست‌های فرد یا افراد یا سازمان‌ها و کشورها راجع به مقوله دفاع، امنیت (در کلیه ابعاد آن)، جنگ، نیروهای مسلح و در یک نگاه کلان کلیه مسائل امنیتی کشور است که با حفظ و پاسداری از ملت، تمامیت ارضی، موجودیت و بقای یک سرزمین، استقلال کشور، آرمان‌ها و ارزش‌ها مرتبط است و باید دارای اساس نظری، فلسفی، فکری و تجربی محکم باشد و ضروری است به مبانی کاملاً روشن و مشخص خود اتکا داشته باشد.

روش

با توجه به خلأ مبانی نظری درباره اندیشه دفاعی و امنیتی مقام معظم رهبری، این مطالعه از نظر هدف، اکتشافی و به دنبال ایجاد دانش و درک بهتر از پدیده مورد بررسی است. بر این اساس اجرای پژوهش به منظور پاسخ به این پرسش صورت گرفته است که مفاهیم و مقوله‌های قابل توجه در اندیشه دفاعی و امنیتی ایشان با محوریت نیروی انتظامی کدام‌اند؟ پاسخ به این پرسش با بررسی و تحلیل بیانات مقام معظم رهبری از بدو زعامت بر جمهوری اسلامی ایران تا سال ۱۳۹۶ با محوریت نیروی انتظامی صورت

گرفته که با استفاده از داده‌های کتابخانه‌ای طبقه‌بندی شده است. رویکرد کلی این پژوهش، استقرایی و نحوه انجام آن کیفی است. پژوهش‌های کیفی برای کمک به پژوهشگر به منظور درک افراد انسانی و بسترهای اجتماعی و فرهنگی که انسان‌ها در آن زندگی می‌کنند، شکل گرفته‌اند (دانایی فرد و همکاران، ۱۳۸۶) با توجه به ماهیت پژوهش از نظریه داده‌بنیاد^۱ استفاده شد که هدف عمده آن، تبیین یک پدیده از طریق مشخص کردن عناصر کلیدی آن پدیده است (اشتراوس و کوربین^۲، ۱۹۹۸؛ کوربین و اشتراوس، ۱۹۹۲). همچنین خبرگان این تحقیق نیز به تعداد ۸ نفر (۴ نفر استادان مرتبط با طرح و ۴ نفر از متخصصان مطالعات راهبردی در دانشگاه افسری امام علی (ع) و دافوس آجا) می‌باشند که روایی مطالعه را در حین اجرا و پس از آن کنترل و تأیید کرده‌اند. در خصوص پایایی هم از فن توافق درون موضوعی استفاده شده است.

یافته‌ها

تجزیه و تحلیل داده‌ها: تعداد مفاهیم و کدهای حاصل از این مرحله در قالب ۷۹۴ مفهوم و کد مرتبط با اندیشه دفاعی ایشان با محوریت نیروی انتظامی به دست آمده است که در ادامه ارائه خواهد شد.

گام اول، کدگذاری باز: کدگذاری باز اشاره به بخشی از تحلیل دارد که با عنوان گذاری و مقوله‌بندی پدیده آن طور که داده‌ها نشان داده‌اند، سروکار دارد و نیازمند پرسیدن سؤالات و انجام مقایسه‌ها است. محصول عنوان‌گذاری و مقوله‌بندی، «مفاهیم» یعنی ارکان اصلی در ساختن الگو هستند. کدگذاری باز شامل تحلیل و کدگذاری داده‌ها، مشخص کردن طبقات و تفسیر آن‌ها بر اساس ویژگی‌های هر طبقه است. در ضمن کدگذاری باز، داده‌ها به بخش‌های مجزا خرد شده و برای به دست آوردن شباهت‌ها و تفاوت‌های آن‌ها مورد بررسی قرار می‌گیرند. در مرحله بعد، خود مفاهیم بر اساس شباهت‌هایشان مورد طبقه‌بندی قرار می‌گیرند که به این کار «مقوله-پردازی» گفته می‌شود. عنوانی که به مقوله‌ها (ابعاد) اختصاص داده می‌شود، انتزاعی تر

1. Grounded Theory
2. Strauss, A. and J. Corbin

از مفاهیمی (اجزایی) است که مجموعاً آن مقوله را تشکیل می‌دهند. در جدول ۱ نتایج حاصل از کدگذاری باز و تعیین مقولات (ابعاد) و مضامین مختلف آورده شده است.

جدول ۱. نتایج کدگذاری باز

مقوله اصلی (مضامین و قضایا)	مقوله‌های فرعی (ابعاد)	تعداد مفاهیم و اجزا (کدها)
سازماندهی	انضباط	۱۹
	سازماندهی	۶
	نظم	۲
رحمت توأم با قاطعیت	رحمت	۱۹
	قاطعیت	۲
دقت و مراقبت در حُسن انجام وظیفه و مسئولیت‌پذیری	سبک کار علوی	۴
	مسئولیت‌پذیری	۱۱
	دقت و مراقبت در انجام وظیفه قانونی	۲۸
نیاز عمومی ملت و جامعه به امنیت و آرامش	نیاز مردم و جامعه به امنیت و آرامش	۴۳
	اهمیت امنیت و آرامش	۱۰
خدامحوری	توکل و امید به خدا	۴۰
	رعایت و دفاع از ارزش‌ها و اصول اسلامی	۴۰
	معنویت	۵۳
برپایی تمدن اسلامی	برقراری عدالت اجتماعی	۱
	ملازمت برپایی تمدن اسلامی	۲۱
	برپایی تمدن اسلامی	۱۷
حفظ و برقراری امنیت ملی و نظم ارزشی در جامعه	برقراری امنیت ملی	۵۷
	برقراری و ایجاد نظم ارزشی	۵
	حفظ امنیت و آرامش	۸
	مقابله با ناامنی و حفظ امنیت اجتماعی	۱۳
	حفظ و تأمین امنیت اسلامی	۱۴

تعداد مفاهیم و اجزا (کدها)	مقوله‌های فرعی (ابعاد)	مقوله اصلی (مضامین و قضایا)
۵۱	شایستگی‌های مدیریتی	مدیریت و فرماندهی مطلوب و قوی
۱۵	شایستگی‌های ارزشی و مکتبی	
۱۷	شایستگی‌های سازمانی	
۲	شایستگی‌های فردی	
۷	قانون‌شکنان	مجرمان، مفسدان، اغتشاشگران و دشمنان
۳	قاچاقچیان	
۱۱	تبهکاران و متجاوزان به حقوق مردم و زیاده‌خواهان	
۱۰	ناامن‌کنندگان جامعه و اغتشاشگران	
۶	دشمنان داخلی و خارجی	
۲۵	خودسازی	رعایت اخلاق اسلامی و پایبندی به فضایل اخلاقی
۶	صداقت داشتن	
۲۰	رعایت اخلاق اسلامی	
۱۶	کارایی مطلوب نظام و جامعه	کارآمدی و کارایی مطلوب جامعه
۶	رشد و بالندگی جامعه	
۱۲	اجرای مدبرانه قانون	قانون محوری
۱۷	اجرای دقیق و سریع و قاطع قانون	
۱۹	قانون‌گرایی	
۹	اقتدار قانونی	قدرت و اقتدار ملی
۲۴	اقتدار عزتمدارانه ملی	
۵	حضور قدرتمندانه	
۲۱	امین و پناه مردم بودن	امانت‌داری
۷	امانت‌داری	
۵	رعایت حقوق شهروندان و انسان‌ها و پشتیبانی از مردم	مردم‌محوری
۳	علاقه‌مند به سرنوشت مردم	

تعداد مفاهیم و اجزا (کدها)	مقوله‌های فرعی (ابعاد)	مقوله اصلی (مضامین و قضایا)
۲	پرهیز از هرگونه خشونت و اهانت به مردم	
۱۶	تعامل مطلوب و اثربخش با مردم	
۱۲	جلب اعتماد و محبوبیت مردم	
۸	احساس مهربانی و خدمت به مردم	
۳	مردمی بودن	
۱۴	آمادگی	آمادگی و هوشیاری
۹	هوشیاری	
۷۹۴ مفهوم و کد	۵۲ مقوله فرعی	۱۶ مقوله اصلی

در جدول ۲ برای نمونه، اجزا (مفاهیم) و ابعاد (مقوله‌های) «انضباط» مربوط به مضمون «نظم و سازماندهی» ذکر و با توجه به تعداد زیاد کدها از بقیه موارد صرف نظر می‌شود.^۱

جدول ۲. مقوله‌های اصلی و فرعی نظم و سازماندهی

ردیف	مفهوم (کد)	مقوله (بعد)	تاریخ بیانات
۱	وجوب انضباط (انضباط برای شماها واجب است).	وجوب انضباط	(۱۳۶۹/۰۸/۲۲) بیانات در دیدار با پاسداران حفاظت بیت رهبری
۲	در مورد نیروهای نظامی و انتظامی، مسئله مهم انضباط است	اهمیت انضباط	(۱۳۶۹/۰۸/۲۲) بیانات در دیدار با پاسداران حفاظت بیت رهبری
۳	هماهنگی نیروهای مسلح کارکرد آیین‌نامه انضباطی	لزوم توجه و اجرای آیین‌نامه انضباطی	(۱۳۶۹/۱۰/۲۲) بیانات در دیدار با فرماندهان عالی‌رتبه نیروهای نظامی و انتظامی و اعطای آیین‌نامه انضباطی نیروهای مسلح به رئیس ستاد فرماندهی

۱. این مقاله برگرفته از طرحی پژوهشی با همین عنوان است که در دانشگاه افسری امام علی (ع) انجام رسیده و تمام کدها و داده‌های مرتبط در سامانه مدیریت دانش و پژوهش آن دانشگاه موجود و قابل دسترس محققان است.

ردیف	مفهوم (کد)	مقوله (بعد)	تاریخ بیانات
			کلّ قوا
۴	لزوم رعایت اصل انضباط	اصل انضباط	(۱۳۶۹ / ۱۰ / ۲۲) بیانات در دیدار با فرماندهان عالی‌رتبه نیروهای نظامی و انتظامی و اعطای آیین‌نامه انضباطی نیروهای مسلح به رئیس ستاد فرماندهی کلّ قوا
۵	هماهنگی نیروهای مسلح کارکرد آیین‌نامه انضباطی	هماهنگی بین نیروهای مسلح	(۱۳۶۹ / ۱۰ / ۲۲) بیانات در دیدار با فرماندهان عالی‌رتبه نیروهای نظامی و انتظامی و اعطای آیین‌نامه انضباطی نیروهای مسلح به رئیس ستاد فرماندهی کلّ قوا
۶	هماهنگی نیروهای مسلح کارکرد آیین‌نامه انضباطی	لزوم توجه و اجرای به آیین‌نامه انضباطی	(۱۳۶۹ / ۱۰ / ۲۲) بیانات در دیدار با فرماندهان عالی‌رتبه نیروهای نظامی و انتظامی و اعطای آیین‌نامه انضباطی نیروهای مسلح به رئیس ستاد فرماندهی کلّ قوا
۷	آیین‌نامه انضباطی را با قدرت تمام اعمال نمایند	اجرای قدرتمندانه آیین‌نامه انضباطی	(۱۳۶۹ / ۱۰ / ۲۲) بیانات در دیدار با فرماندهان عالی‌رتبه نیروهای نظامی و انتظامی و اعطای آیین‌نامه انضباطی نیروهای مسلح به رئیس ستاد فرماندهی کلّ قوا
۸	آیین‌نامه انضباطی، سمبل انضباط است.	آیین‌نامه انضباطی	(۱۳۶۹ / ۱۰ / ۲۲) بیانات در دیدار با فرماندهان عالی‌رتبه نیروهای نظامی و انتظامی و اعطای آیین‌نامه انضباطی نیروهای مسلح به رئیس ستاد فرماندهی کلّ قوا
۹	انضباط به همراه قید معنویت سبب کارایی نیروی انتظامی	انضباط همراه با معنویت	(۱۳۷۰ / ۱۱ / ۰۲) سخنرانی در دیدار با فرماندهان و مسئولان سازمان عقیدتی،

ردیف	مفهوم (کد)	مقوله (بعد)	تاریخ بیانات
	است		سیاسی نواحی مختلف نیروی انتظامی در سراسر کشور
۱۰	لزوم توجه به انگیزه‌های معنوی انضباط	انضباط معنوی	بیانات در دانشگاه (۱۳۹۰/۰۳/۱۰) افسری امام حسین (ع)
۱۱	انضباط برخاسته از انگیزه‌های معنوی	انضباط معنوی	بیانات در دیدار مردم قم در سالروز قیام ۱۹ دی
۱۲	انضباط‌های مقرراتی و صوری	انضباط مقرراتی	بیانات در دیدار مردم قم در سالروز قیام ۱۹ دی
۱۳	در مورد نیروهای نظامی و انتظامی، مسئله مهم انضباط است	اهمیت انضباط	بیانات در دیدار با پاسداران حفاظت بیت رهبری (۱۳۶۹/۰۸/۲۲)
۱۴	این انضباط و سخت‌گیری بر خود، خواهد توانست آبروی نیروی انتظامی را به حد اعلی برساند.	انضباط سبب آبرو	بیانات در دیدار فرماندهان و گروهی از کارکنان نیروی انتظامی (۱۳۷۸/۰۷/۱۷)

مرحله دوم، کدگذاری محوری: کدگذاری محوری، گام دوم نظریه‌سازی داده بنیاد به روایت اشتراوس و کوربین است. (اشتراوس و کوربین، ۱۹۹۸). هدف این مرحله، برقراری رابطه بین مقولات تولیدشده در مرحله کدگذاری باز است. هدف از کدگذاری محوری، ایجاد رابطه بین طبقات ایجادشده در مرحله کدگذاری باز است. در کدگذاری باز، داده‌ها را به مفاهیم و مقوله‌ها تفکیک می‌کند، اما کدگذاری محوری از طریق پیوند بین یک مقوله و مقوله‌های فرعی آن داده‌ها را به هم پیوند می‌دهند. در این مرحله نمودار بصری منظومه اندیشه دفاعی مقام معظم رهبری ارائه می‌شود.

بخش‌های مختلف پارادایم عبارت‌اند از:

شرایط علی: موجب ایجاد و توسعه پدیده یا مقوله محوری می‌شوند. این شرایط را مجموعه‌ای از مقوله‌ها به همراه ویژگی‌هایشان تشکیل می‌دهند که بیشترین تأثیر را بر شکل‌گیری مقوله محوری دارند.

طبقه محوری: عبارت است از: ایده‌ای که اساس و محور فرایند است. مقوله محوری باید به قدر کافی انتزاعی بوده تا بتوان سایر مقولات اصلی را به آن ربط داد.

بسترو: به شرایط خاصی که بر راهبردها تأثیر می‌گذارند، بستر گفته می‌شود. تمایز آن‌ها از شرایط علی مشکل است. در برابر شرایط علی که مجموعه‌ای از متغیرهای فعال است، این شرایط را مجموعه‌ای از مفاهیم، مقوله‌ها یا متغیرهای زمینه‌ای تشکیل می‌دهند.

راهبردهای تعامل و کنش: کنش‌ها و برهم‌کنش‌ها بیانگر رفتارها، فعالیت‌ها و تعاملات هدف‌داری هستند که در پاسخ به مقوله محوری و تحت تأثیر شرایط مداخله‌گر، اتخاذ می‌شوند. به این مقولات راهبرد نیز گفته می‌شود. البته از آن‌ها با عنوان فرایندها نیز یاد می‌شود.

شرایط مداخله‌گر: شرایط مداخله‌گر شرایط عام و ساختاری هستند که مداخله سایر عوامل را تسهیل یا محدود می‌کنند.

پیامد: مقوله‌ای است که در رابطه با آن نظریه ارائه می‌شود و نتیجه راهبردهای تعامل و کنش است. این مقوله همان عنوانی (نام یا برجسب مفهومی) است که برای چارچوب یا طرح به وجود آمده در نظر گرفته می‌شود.

با کدگذاری مجدد داده‌ها، انواع شرایط تأثیرگذار بر مقوله محوری (بستر و شرایط مداخله‌گر)، کنش‌ها و برهم‌کنش‌هایی که برای اداره، کنترل یا پاسخ به مقوله محوری به وجود می‌آیند (به آن‌ها راهبرد نیز گفته می‌شود) و پیامدهای ناشی از آن‌ها بعد از تعریف مقوله محوری ایجاد می‌شود. نمودار ۱ که حاصل تجزیه و تحلیل مجدد داده‌ها بر اساس مدل پارادایم است، بیانگر نتایج کدگذاری محوری در این تحقیق است. در مرحله کدگذاری محوری سعی شده ضمن انتخاب یک مقوله به عنوان مقوله محوری، بر اساس ساختار مدل پارادایم داده‌ها مجدداً مورد پردازش قرار گیرند. به این ترتیب با

توجه به ویژگی‌های فوق که به وسیله اشتراوس دربارهٔ مقولهٔ محوری مطرح شد، مقوله اصلی «برقراری و حفظ آرامش و امنیت اجتماعی (ملی) و نظم ارزشی در جامعه» به عنوان مقولهٔ محوری انتخاب و سعی شد با استفاده از مقوله‌های تولیدشده در مرحلهٔ کدگذاری باز و همچنین داده‌های جمع‌آوری‌شده، شرایط علی، شرایط مداخله‌گر، بستر و پیامد برای مقولهٔ محوری تعریف شوند.

به‌طور کلی از میان ۱۶ مقوله اصلی این پژوهش، یک مقوله به عنوان مقولهٔ محوری، یک مقوله به عنوان شرایط علی، یک مقوله به عنوان شرایط مداخله‌گر، یک مقوله به عنوان بسترها و عوامل زمینه‌ای، ۹ مقوله به عنوان راهبردهای محوری تعامل و کنش، و ۳ مقوله به عنوان پیامد اجرای راهبردها در نظر گرفته شده است.

مرحله سوم، کدگذاری انتخابی: هدف این روش (نظریه‌پردازی داده‌بنیاد)، تولید نظریه است نه توصیف صرف پدیده. برای اینکه تحلیل‌ها به نظریه تبدیل شوند، مفاهیم باید به‌طور منظم به یکدیگر ربط یابند. کدگذاری انتخابی مرحله اصلی نظریه‌پردازی است که بر اساس نتایج دو مرحله قبلی کدگذاری به تولید نظریه می‌پردازد. به این ترتیب که مقولهٔ محوری را به شکلی نظام‌مند به دیگر مقوله‌ها ربط داده، آن روابط را در چهارچوب یک روایت روشن کرده، مقوله‌هایی را که به بهبود و توسعه بیشتری نیاز دارند، اصلاح می‌کند؛ بنابراین کدگذاری انتخابی فرایند یکپارچه‌سازی و بهبود (پالایش) مقوله‌ها است. نظریه حاصل شامل ایده‌ها و نمونه‌هایی است که می‌تواند در پژوهش‌های بعدی مورد بررسی قرار گیرد و می‌تواند در قالب مجموعه‌ای از فرضیه‌ها (اصلی و فرعی) بیان شود (کرسول، ۲۰۰۴).

شکل‌گیری نظریه اندیشه دفاعی فرماندهی کل قوا با محوریت نیروی انتظامی؛ توصیف روایتی^۱

بر اساس نتایج این پژوهش، در منظومهٔ اندیشهٔ دفاعی مقام معظم فرماندهی کل قوا (مدظله‌العالی) با محوریت ناجا، «برقراری و حفظ آرامش و امنیت اجتماعی (ملی)»^۲ و نظم

1. Narrative Discription

۲. سخنرانی در دیدار با فرماندهان نیروی انتظامی سراسر کشور، (۲۷/۰۱/۱۳۷۰)

ارزشی در جامعه» اساس همه امور در نیروی انتظامی است که تمام مأموریت‌ها، امور و مقوله‌های دیگر در پیوند و در راستای با آن، معنا و مفهوم پیدا می‌کنند و مقوله محوری و اصلی این پژوهش را شکل می‌دهد؛ «حفظ امنیت اسلامی در محیط جامعه، اساسی‌ترین کار نیروی انتظامی است.»^۲

در اندیشه دفاعی مقام رهبری (مدظله‌العالی)، فلسفه وجودی نیروهای انتظامی حفظ امنیت اسلامی و امنیت اجتماعی در محیط جامعه است؛ «فلسفه وجودی نیروهای انتظامی این است که بتوانند برای آسایش مردم و آرامش محیط زندگی آن‌ها، نظم برقرار کنند.»^۳ ایجاد این امنیت، استقرار این امنیت، عمومیت بخشیدن به این امنیت، کار و وظیفه اصلی و اساسی نیروی انتظامی است که برای زندگی مردم و یک جامعه، گاهی از نان شب واجب‌تر و مهم‌تر است.

نیروی انتظامی باید نظم و امنیت را طبق شرح وظایفی که قانون برایش معین کرده، در سرتاسر کشور، به‌خصوص در مناطق مرزی، بالأخص درزمینه مبارزه با قاچاق مواد مخدر، درزمینه برخورد با مصرف‌کنندگان و فروشندگان و توزیع‌کنندگان مواد مخدر و برخورد با اشرار و مجرمان و اغتشاشگران و مخلان امنیت کشور، به اثبات برساند و بتواند احساس امنیت را در مردم به‌وجود آورد.^۴

در نظر ایشان، کسانی که در قالب نیروی انتظامی سعی می‌کنند آرامش، امنیت، آسایش خیال را برای آحاد شهروندان کشورمان فراهم کنند، در حقیقت به معنای واقعی کلمه، مجاهدان فی سبیل‌الله هستند و بزرگ‌ترین وظیفه نیروی انتظامی، حفظ ارزش‌ها است.^۵

۱. بیانات در دیدار جمعی از اعضای «نیروی انتظامی» ...، (۱۳۷۳/۰۴/۲۹)

۲. سخنرانی در دیدار با فرماندهان و مسئولان سازمان عقیدتی، سیاسی نواحی مختلف نیروی انتظامی در سراسر کشور، (۱۳۷۰/۱۱/۰۲)

۳. سخنرانی در دیدار با جمع کثیری از پاسداران، در سالروز میلاد امام حسین (ع) و روز پاسدار، (۱۳۶۸/۱۲/۱۰)

۴. سخنرانی در دیدار با فرماندهان نیروی انتظامی سراسر کشور، (۱۳۷۰/۰۱/۲۷)

۵. بیانات در دیدار جمعی از اعضای «نیروی انتظامی»، (۱۳۹۰/۶/۲۹)

در اندیشه معظم له، «نیاز عمومی ملت و جامعه به امنیت و آرامش»، شرایط علی را جهت نیل به «برقراری و حفظ آرامش و امنیت اجتماعی (ملی) و نظم ارزشی در جامعه» ایفا می‌کند. تأمین نیاز امنیت عموم ملت بر عهده حاکمیت است.^۱ در نظام اسلامی، امنیت، امنیت عموم مردم است. در همه شئون زندگی، امنیت یک ضرورت و یک نیاز اساسی برای انسان‌ها است.^۲ امنیت اجتماعی، امنیت فردی، امنیت فکری و معنوی و روانی، همه این‌ها جزو انتظارات مردم است؛ چراکه کارایی مطلوب هر جامعه، در حد نظم مطلوب و امنیت آن جامعه است. اگر نظم و امنیت نباشد، یا کم باشد، از کارایی جامعه و کشور کاسته خواهد شد. در جامعه اسلامی اجازه داده نمی‌شود و نباید داده بشود که در ملأعام، کسانی به حیثیت‌های دینی مردم اهانت کنند و آن را هتک نمایند. چه مرکزی باید جلوی این‌ها را بگیرد؟ نیروی انتظامی.^۳

مردم‌محوری بستر اساسی و در اندیشه دفاعی مقام معظم رهبری با محوریت ناجا است که به‌عنوان شرایط زمینه‌ای بر راهبردها تأثیرگذار است تا هدف نهایی محقق شود؛ به عبارت دیگر، در نظر ایشان، نیروی انتظامی باید با رفتار خود، با شیوه‌های خود، با امانت خود، با سلامت و صداقت اخلاقی عملی خود و رفتار و تعامل احترام‌آمیز با مردم، اطمینان و اعتماد را از خود در دل مردم به وجود آورد.^۴ و از آنجاکه نیروی انتظامی مباشراً و مستقیماً با مردم روبه‌رو است، می‌تواند بسیاری از مشکلات مردم را برطرف کنند یا خدای نکرده نارضایی‌هایی به وجود بیاید؛ بنابراین باید با هماهنگی سایر دستگاه‌ها مانند وزارت کشور، صداوسیما و ... در مسائل گوناگون، اهتمام به رفع عوامل نارضایی و مشکل‌ساز برای مردم بنماید. بدین منظور لازم است نیروی انتظامی با

۱. بیانات در دیدار جمعی از اعضای «نیروی انتظامی»، کارکنان «سازمان تأمین اجتماعی»، «سازمان بهزیستی» و اساتید و دانشجویان دانشگاه‌ها، (۱۳۷۳/۰۴/۲۹)

۲. بیانات در دیدار جمعی از اعضای «نیروی انتظامی»، (۱۳۷۶/۴/۲۵)

۳. سخنرانی در دیدار با فرماندهان و مسئولان سازمان عقیدتی، سیاسی نواحی مختلف نیروی انتظامی در سراسر کشور، (۱۳۷۰/۱۱/۰۲)

۴. بیانات در دیدار جمعی از اعضای «نیروی انتظامی»، (۱۳۷۹/۰۷/۱۸)

احساس مهربانی و خدمت نسبت به مردم، با عزت و کارایی مطلوب خود، در محیط زندگی مردم بدرخشد. مردم احساس آرامش می‌کنند که بینند جوانان و مردان و زنان در این سازمان بزرگ و کارآمد، با انجام صحیح وظایف خود می‌توانند آنچه را که از آن‌ها متوقع است، تحقق بخشند.^۱ از سوی دیگر، آن ملتی که نیروی انتظامی خود را عزیز می‌داند، او را با خود یگانه می‌شمارد و به او اعتماد می‌کند، ملت خوشبختی است و سبب دلگرمی خدمتگزاران خود در نیروی انتظامی خواهند شد. وجود نیروی انتظامی، باید احساس امنیت را در مردم به وجود آورد. این، شأن نیروی انتظامی در نظام جمهوری اسلامی است.^۲

نیروی انتظامی با رعایت حقوق شهروندان و انسان‌ها و پشتیبانی از مردم، علاقه‌مندی به سرنوشت مردم، پرهیز از هرگونه خشونت و اهانت به مردم، تعامل مطلوب و اثربخش با مردم، جلب اعتماد و محبوبیت مردم، احساس مهربانی و خدمت به مردم و مردمی بودن سبب کارایی و کارآمدی مطلوب جامعه و استحکام پایگاه مردمی نظام جمهوری اسلامی ایران می‌شود، در نتیجه بستر مناسبی برای تحقق اهداف دفاعی نظام جمهوری اسلامی و برپایی تمدن نوین اسلامی و افزایش قدرت و اقتدار ملی فراهم می‌شود.

راهبردهای تعامل و کنش در اندیشه معظم له، راهبردهای درهم‌تنیده و مستحکمی هستند که نخستین آن بر قانون‌گرایی و قانون‌مداری استوار است که دو عرصه مجزا دارد؛ «یک عرصه در مواجهه با مردم؛ یعنی ببینید کجا تخلف از قانون می‌شود، آنجا در مقابلش بایستید، یک عرصه دیگر در درون سازمان؛ به معنای اینکه عضو نیروی انتظامی در داخل سازمان نیرو به معنای واقعی کلمه قانون‌گرا باشد و رعایت قوانین را بکند؛ آنجا قانون‌گرایی بایستی بیش از همه‌جا در جریان باشد؛ و طبعاً سلامت نیرو.» «مراقب باشید خط‌مستقیم و راه شناخته شده و درست را که راه وظیفه و راه قانون است از دست ندهید و رها نکنید.» «محبوبیت نیروی انتظامی در اعمال قاطعیت بر اساس قانون و

۱. بیانات در دیدار جمعی از اعضای «نیروی انتظامی»، (۱۳۷۹/۰۷/۱۸)

۲. بیانات در دیدار با جمعی از فرماندهان و پرسنل نیروی انتظامی، (۱۳۷۶/۰۴/۲۵)

مقررات است؛ نه در ملاحظه کسی، ملاحظه جمعی، رعایت میل قشری یا گروهی؛ ابدأ. اگر چنین کاری بشود و چنین رعایت‌های خارج از قانونی انجام بگیرد، تخلف شده است. تنها رعایتی که نیروی انتظامی باید بکند، عبارت است از رعایت قانون و رعایت اخلاق در اجرای قانون.^۱ قانون جمهوری اسلامی، جزو حدود الله است که باید به بهترین وجه رعایت بشود^۲ و با قانون‌شکنی مقابله گردد.^۳

راهبرد دیگر در نظر ایشان، «خدامحوری» است؛ «نکته مهم دیگر ...، عبارت از گسترش روح ایمان و تقوا در تمام رده‌های شماس است.»^۴ «اگر دین داری و پایبندی به اصول نباشد، پای امنیت هم به شدت می‌لنگد. حتی پلیس‌هایی که در دنیا به انضباط معروف‌اند، اگر آن قید معنوی، آن حاکم درونی، آن احساسی که بر همه وسوسه‌ها غلبه دارد، در آن‌ها نباشد، کارایی نخواهند داشت. آن احساس چیست؟ بعضی‌ها از میهن‌دوستی، از احساسات ناسیونالیستی، یا احساسات تشکیلاتی و سازمانی استفاده می‌کنند؛ لیکن واضح شده است که همه این‌ها در جاهایی لنگ می‌مانند. آن احساسی که همه جا برای خودش را دارد، احساس دینی و احساس حضور در مقابل پروردگار عالم است. هر جا هستیم؛ چه در مرکز این تشکیلات در تهران و در فلان اتاق باشیم، چه در فلان پاسگاه دورافتاده گوشه کشور در معرض تهاجم‌ها باشیم، این احساس حضور الهی لازم است تا انسان کارایی و احساس قدرت پیدا کند و احساس خستگی نکند.»^۵

راهبرد دیگر در اندیشه ایشان اخلاق‌مداری (رعایت اخلاق اسلامی و پایبندی به فضایل اخلاقی) در حین انجام وظیفه و اجرای قانون است. «از نظر ایشان، در اجرای قانون،

۱. سخنرانی در دیدار با فرماندهان و مسئولان سازمان عقیدتی، سیاسی نواحی مختلف نیروی انتظامی در سراسر کشور، (۱۳۷۰ / ۱۱ / ۰۲)

۲. بیانات در دیدار با فرماندهان و جمعی از پاسداران کمیته‌های انقلاب اسلامی، (۱۳۶۹ / ۱۰ / ۱۰)

۳. سخنرانی در دیدار با فرماندهان و مسئولان سازمان عقیدتی، سیاسی نواحی مختلف نیروی انتظامی در سراسر کشور، (۱۳۷۰ / ۱۱ / ۰۲)

۴. سخنرانی در دیدار با فرماندهان نیروی انتظامی سراسر کشور، (۱۳۷۰ / ۰۱ / ۲۷)

۵. سخنرانی در دیدار با فرماندهان و مسئولان سازمان عقیدتی، سیاسی نواحی مختلف نیروی انتظامی در سراسر کشور، (۱۳۷۰ / ۱۱ / ۰۲)

دو گونه می شود عمل کرد: یکی با بداخلاقی و کج خلقی و عبوس بودن و تکبر و نخوت و امثال این ها؛ یکی هم با خوش اخلاقی و مهربانی، اما با قاطعیت. این نوع دوم باید معمول باشد؛ اعمال قاطعیت، به اضافه اخلاق خوب»^۱

راهبرد بعدی «رحمت^۲ توأم با قاطعیت» است. از نظر ایشان، «باید نسبت به مردمی که می خواهید از خانه آن ها، جاده آن ها، امنیت آن ها، مرزهای آن ها و کسب و کار آن ها محافظت کنید، احساس رأفت و رحمت داشته باشید. این را مردم باید احساس کنند؛ یعنی همان نیروی مقتدر و باصلابتی که در مقابل مُخَلِّ به امور امنیتی، با کمال قدرت و صلابت می ایستد، وقتی که با مردم یا مظلوم مواجه می شود، آن ها باید در او احساس رحمت و رأفت کنند. پس، قدرت و عزت و رحمت، سه خصوصیتی است که اگر در نیروی انتظامی پیدا شد، جامعه اسلامی می تواند به عنوان یک نیروی انتظامی کارآمد و قابل قبول، به آن تکیه کند»^۳

سازماندهی^۴ راهبرد دیگری است که بر پایه نظم و انضباط و سازماندهی اصولی و علمی بنا شده است و با نوآوری در سازماندهی و تشکیلات^۵ می توان به سمت هدف های روشن با قوت و قدرت حرکت کرد. باید به انضباط و سخت گیری در امر آموزش و انجام وظایف توجه جدی نمود. با پیشرفت در نظم و سازماندهی، برنامه ریزی علمی و کار بی وقفه، آگاهی و هوشمندی و آشنایی با شیوه های علمی، ارتباط با مردم و پیدا کردن اولویت ها می توان مدیریتی قوی و کارآمد در نیروی انتظامی به وجود آورد که نتایج چشمگیری به همراه داشته باشد. البته در مورد نیروهای نظامی که شماها باشید و

۱. سخنرانی در دیدار با فرماندهان و مسئولان سازمان عقیدتی، سیاسی نواحی مختلف نیروی انتظامی در سراسر کشور، (۱۳۷۰ / ۱۱ / ۰۲)

۲. پیام نوروزی به مناسبت حلول سال ۱۳۷۴، (۱۳۷۴ / ۰۱ / ۰۱)

۳. سخنرانی در دیدار با فرماندهان نیروی انتظامی سراسر کشور، (۱۳۷۴ / ۰۴ / ۲۱)

۴. بیانات در مراسم فارغ التحصیلی و تحلیف دانشکده افسری نیروی انتظامی، (۱۳۸۳ / ۰۷ / ۱۵)

۵. بیانات رهبر معظم انقلاب در هفدهمین دوره دانش آموزی دانشجویان دانشگاه علوم انتظامی، (۱۳۸۶ / ۰۸ / ۱۶)

انتظامی، مسئله مهم انضباط است؛ انضباط برای شماها واجب است.^۱ آیین‌نامه انضباطی را با قدرت تمام اعمال نمایید.^۲ انضباط به همراه قید معنویت سبب کارایی نیروی انتظامی است.^۳

دقت و مراقبت در حسن انجام وظایف و مسئولیت‌پذیری راهبرد مهم دیگری جهت نیل به مقوله محوری پژوهش حاضر است. دقت و مراقبت در انجام وظایف قانونی و مسئولیت‌پذیری از یک سو موجب می‌شود که هیچ‌یک از وظایف قانونی نیروی انتظامی فوت نشود و در همه‌جا حضور داشته باشد، کسی شما را غایب نیند و از سوی دیگر، موجب می‌شود که هیچ‌گونه تخلف و تخطی صورت نگیرد.^۴

راهبرد بعدی، امانت‌داری و امین و پناه مردم و مورد اعتماد شدن نیروی انتظامی است. پلیس جمهوری اسلامی، یعنی دستگاه امین مردم. امروز همان محتسب اسلامی که شما در قضایای گوناگون شنیده‌اید که چه کارهای برجسته‌ای می‌کردند، تقریباً بر همین پلیس منطبق می‌شود.^۵ پلیس، آن کسی است که مردم در حوایج و حوادث روزمره‌شان، به او پناهنده می‌شوند و از او کمک می‌خواهند.^۶

آمادگی و هوشیاری نیروی انتظامی راهبردی جهت نیل به مقوله محوری و انجام مأموریت نیروی انتظامی به شمار می‌رود. از نظر ایشان، خاصیت و ویژگی اصلی، نیروی نظامی و انتظامی، هوشیاری و هوشمندی، فریب نخوردن و همه‌جا حضور داشتن می‌باشد و لازم است در همه حال آمادگی‌ها، آموزش‌ها، تعمیر و نگهداری و کمک به

۱. بیانات در دیدار با پاسداران حفاظت بیت رهبری، (۱۳۶۹/۰۸/۲۲)

۲. بیانات در دیدار با فرماندهان عالی‌رتبه نیروهای نظامی و انتظامی، و اعطای آیین‌نامه انضباطی نیروهای مسلح به رئیس ستاد فرماندهی کل قوا، (۱۳۶۹/۱۰/۲۲)

۳. سخنرانی در دیدار با فرماندهان و مسئولان سازمان عقیدتی، سیاسی نواحی مختلف نیروی انتظامی در سراسر کشور، (۱۳۷۰/۱۱/۰۲)

۴. بیانات در دانشگاه علوم انتظامی، (۱۳۷۲/۰۴/۲۶)

۵. سخنرانی در دیدار با مسئولان دفاتر نهضت سوادآموزی، رئیس و جمعی از مسئولان ادارات شهربانی،...، (۰۴/۱۳۶۹/۰۷)

(۱۳۶۹/۰۷)

۶. همان

یکدیگر را به معنای حقیقی کلمه رعایت کنند و باید توجه داشت که مهم تر از آمادگی‌های نظامی، آمادگی‌های معنوی و آمادگی‌های روحی است. امیدوارم برادران عزیز ارتشی و سپاهی و نیروهای انتظامی... آمادگی‌ها را، آموزش‌ها را، تعمیر و نگهداری را و کمک به یکدیگر را به معنای حقیقی کلمه رعایت کنند^۱

از مهم ترین راهبردها جهت نیل به مقوله محوری، فرماندهی و مدیریت مطلوب و قوی^۲ است. با انتخاب فرماندهان مؤمن و شجاع، صالح، کارآمد و کاردان^۳ و ارتقای کارآمدی نیروهای مخلص و فداکار در نیروی انتظامی^۴ و اعمال فرماندهی قوی و کارآمد می‌توان به حداکثر کارایی رسید و با ریشه کن کردن مفساد و ناامنی در جامعه اسلامی و جدیت در انجام صحیح وظائف، اعتماد و اطمینان لازم در بین مردم نسبت به نیروی انتظامی ایجاد نمود.

راهبردهای تعامل و کنشی که در بالا ذکر شد تحت تأثیر مستقیم شرایط و عوامل مداخله گر دشمنان امنیتی جامعه (دشمنان خارجی و داخلی، مجرمان، تبهکاران و اغتشاشگران، قاچاقچیان و...) است که با عملکرد سوء خود بر امنیت ملی کشور اثرگذار هستند. انسان‌هایی هستند که با قانون شکنی، هنجارشکنی، با ترجیح خواسته‌های شریانه خود بر خواسته‌های دیگران، موجبات ناامنی را در جامعه فراهم می‌کنند^۵. و همچنین متجاوزان به کشور، سرکشان، اغتشاش آفرینان، فتنه‌گران، آشوبگران^۶، ستون‌های پنجم نیروهای بیگانه و دشمنان داخلی و خارجی کشور، سعی می‌کنند با اقدامات خود در «برقراری و حفظ آرامش و امنیت اجتماعی (ملی) و نظم ارزشی در

۱. بیانات در مراسم سخنرانی در میدان «لشکر ۲۱ حمزه»، (۱۳۷۲/۰۵/۰۶)

۲. بیانات در مراسم فارغ‌التحصیلی و تحلیف دانشکده افسری نیروی انتظامی، (۱۳۸۳/۰۷/۱۵)

۳. بیانات در دیدار مسئولان عقیدتی، سیاسی نیروی انتظامی، (۱۳۸۳/۱۰/۲۳)

۴. حکم انتصاب تیمسار سرتیپ رضا سیف‌اللهی به فرماندهی نیروی انتظامی جمهوری اسلامی، (۱۳۷۱/۰۷/۰۲)

۵. بیانات در، (۱۳۸۶/۰۸/۱۶)

۶. بیانات در، ۱۳۸۸/۰۹/۲۲

جامعه» خلل ایجاد کند و یا با کارشکنی و تبلیغات منفی خود، در فرایند اجرای مأموریت‌ها و وظایف قانونی پلیس مؤثر باشند.

نتیجه و پیامد این راهبردها، کارایی و کارآمدی مطلوب جامعه^۱، قدرت و اقتدار ملی^۲ در نهایت منجر به برپایی تمدن نوین اسلامی در ایران اسلامی خواهد شد که در مواردی همچون آشکار شدن قدرت و اقتدار قانون‌مداران ظاهری و معنوی کشور، سعادت و کارآمدی مطلوب جامعه، تبدیل شدن ناجا به دستگاه امین مردم با صحت عمل و درستکاری و امانت بالا، برقراری و حفظ آرامش و امنیت ملی و نظم ارزشی در جامعه و در نهایت تحقق و برپایی تمدن نوین و بالنده اسلامی در میهن اسلامی خواهد شد که مایه امید و افتخار تمامی مسلمانان و مستضعفین جهان خواهد شد (نمودار ۲).

قضایای تئوریک پیشنهادی بر اساس نظریه اندیشه دفاعی مقام معظم فرماندهی کل قوا با محوریت نیروی انتظامی. قضایای تئوریک روابط کلی بین طبقه محوری و سایر طبقات را نشان می‌دهند؛ به نحوی که در نهایت به نتیجه و پیامد نهایی منجر خواهند شد. قضایا شامل روابط و ساختار مفهومی اند که در نظریه مطرح در نمودار ۲ بیان شده است. در این پژوهش بر اساس روایت پژوهش^۳ و مدل نظریه اندیشه دفاعی و امنیتی مقام معظم فرماندهی کل قوا با محوریت نیروی انتظامی، شش قضیه به شرح زیر مطرح می‌شوند. از آنجا که نظریه داده‌بنیاد به تولید روابط مفهومی منجر می‌شود، هر یک از قضایای زیر در قالب فرضیه و در پژوهش‌های بعدی قابل بررسی و سنجش هستند.

قضیه ۱: «نیاز عمومی ملت و جامعه به امنیت و آرامش»، شرایط علی را جهت نیل به «برقراری و حفظ آرامش و امنیت اجتماعی (ملی) و نظم ارزشی در جامعه» فراهم می‌نماید. در همه شئون زندگی مردم، امنیت یک ضرورت و یک نیاز اساسی برای انسان‌ها است. امنیت اجتماعی، امنیت فردی، امنیت فکری و معنوی و روانی - چه در

۱. سخنرانی در دیدار با فرماندهان نیروی انتظامی سراسر کشور، (۲۷/۰۱/۱۳۷۰)

۲. بیانات در دیدار جمعی از اعضای «نیروی انتظامی»...، (۲۹/۰۴/۱۳۷۳)

سطح داخلی و چه در سطح جهانی - همه این‌ها جزء انتظارات مردم است؛ زیرا کارایی مطلوب هر جامعه، در حد نظم مطلوب و امنیت آن جامعه است.

قضیه ۲: برقراری امنیت ملی نظم ارزشی در کشور، حفظ امنیت و آرامش مردم، مقابله با ناامنی و حفظ امنیت اجتماعی، حفظ و تأمین امنیت اسلامی در ایران از مهم‌ترین آرمان‌ها و اهداف نظام جمهوری اسلامی است که به‌عنوان طبقه محوری، بر راهبردهای تعامل و کنش (مطرح‌شده در قضیه ۵) مؤثر است.

قضیه ۳: دشمنان امنیت جامعه (دشمنان خارجی و داخلی، مجرمان، ناامن‌کنندگان جامعه، تبهکاران و اغتشاشگران، قاچاقچیان و...) به‌عنوان عوامل مداخله‌گر بر راهبردهای تعامل و کنش (مطرح‌شده در قضیه ۵) مؤثر هستند.

قضیه ۴: تعامل مطلوب و اثربخش با مردم، جلب اعتماد و محبوبیت مردم، احساس مهربانی و خدمت به مردم، رعایت حقوق شهروندان و انسان‌ها و پشتیبانی از مردم، علاقه‌مند به سرنوشت مردم، پرهیز از هرگونه خشونت و اهانت به مردم و مردمی بودن به‌عنوان بستر و عوامل زمینه‌سازی محسوب می‌شوند که بر راهبردهای تعامل و کنش (مطرح‌شده در قضیه ۵) مؤثر خواهند بود.

قضیه ۵: برپایی تمدن نوین اسلامی، کارایی و کارآمدی مطلوب جامعه و قدرت و اقتدار ملی پیامد و نتیجه قانون‌مداری، رحمت توأم با قاطعیت، امانت‌داری، سازماندهی، فرماندهی و مدیریت مطلوب و قوی، خدامحوری، دقت و مراقبت در حسن انجام وظایف و مسئولیت‌پذیری، اخلاق‌مداری (رعایت اخلاق اسلامی و پایبندی به فضایل اخلاقی) و آمادگی و هوشیاری است.

قضیه ۶: قدرت و اقتدار ملی، کارایی و کارآمدی مطلوب جامعه، امین شدن نیروی انتظامی برای مردم و به‌ویژه برپایی و تحقق تمدن نوین اسلامی در اندیشه دفاعی مقام معظم فرماندهی کل قوا (مدظله‌العالی)، به‌طور خاص با نظر داشت برقراری عدالت اجتماعی، توجه به ملازمات برپایی تمدن اسلامی، رشد و بالندگی جامعه، کارایی مطلوب نظام و جامعه اسلامی، قدرت و اقتدار عزتمدارانه ملی، امین و پناه مردم بودن و امانت‌داری نیروی انتظامی محقق می‌گردد.

بحث و نتیجه‌گیری

نظام جمهوری اسلامی ایران به‌عنوان نظامی که با آرمان‌های الهی و اهداف مقدس اسلامی در سال ۱۳۵۷ به پیروزی رسید، با عنایت به مشکلات زیاد و دشمنان قدرتمند داخلی و خارجی، جهت برقراری امنیت و آرامش نیاز به منظومه اندیشه دفاعی و امنیتی منسجم و سامان‌مندی دارد که یاریگر آن در مواجهه موفقیت‌آمیز با دشمنان و برهم‌زنندگان امنیت باشد.

برقراری امنیت اجتماعی و ملی از مهم‌ترین وظایف هر حاکمیت و دولتی در هر جامعه می‌باشد که اندیشه دفاعی و امنیتی رهبران و مسئولان در هر نظام و کشوری نقشی تعیین‌کننده و اساسی در جهت‌بخشی به آن دارد.

بر اساس این پژوهش، منظومه اندیشه دفاعی و امنیتی مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) با محوریت نیروی انتظامی بر اساس نظریه داده‌بنیاد مطالعه شد که تعداد مفاهیم و کدهای حاصل از این مرحله ۷۹۴ مفهوم و کد که در قالب ۵۲ بُعد (مقوله فرعی) و ۱۶ مضمون (مقوله اصلی) پیاده‌سازی شد.

در نمودار ۲ مدل و الگوی نهایی منظومه اندیشه دفاعی و امنیتی مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) با محوریت نیروی انتظامی به تصویر کشیده شده و روابط مقولات با یکدیگر تبیین شده است.

در نهایت با توجه به الگوی منظومه اندیشه دفاعی معظم له (نمودار ۲)، می‌توان پیشنهادهای زیر را ارائه داد:

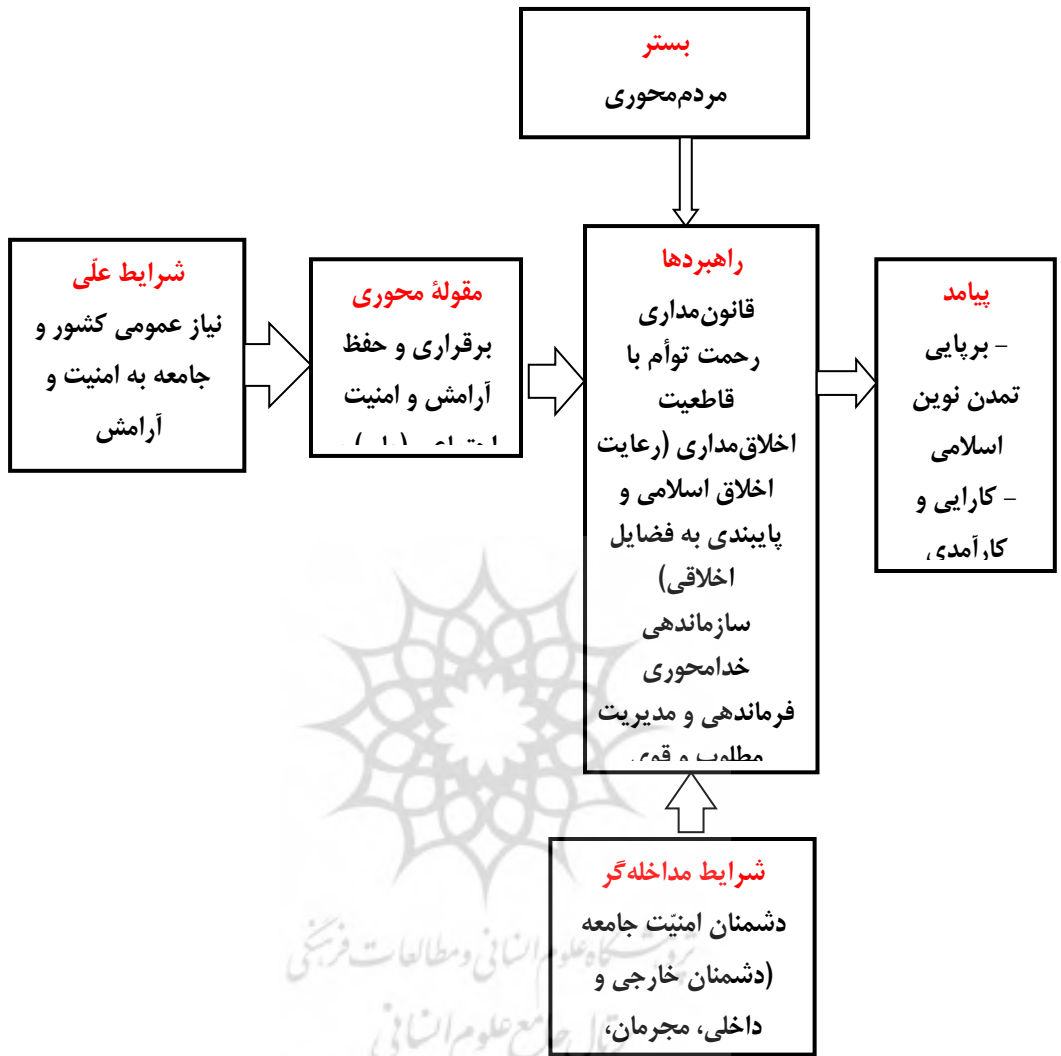
❖ مردم‌محوری اساس و بستر برقراری امنیت ملی و نظم در جامعه است؛ رضایت، حضور، همراهی و پشتیبانی مردم از نیروی انتظامی نقشی اساسی در برقراری امنیت ملی و دیگر اهداف ناجا در کشور دارد. پیشنهاد می‌شود سازوکاری برای نهادینه‌سازی رابطه مطلوب بین پلیس و مردم ایجاد شود و تا حد توان به محبوبیت نیروی انتظامی در بین مردم افزود. برگزاری کلاس‌های مردم‌داری و سخنرانی‌های آگاه‌سازی افراد متخصص برای کارکنان نیروی انتظامی، لحاظ کردن واحدهای درسی مرتبط با مردم‌محوری برای دانشجویان دانشگاه علوم انتظامی امین، تعریف و

تصویب پروژه‌های تحقیقاتی در این خصوص و ... از راه‌های نهادینه‌سازی مردم‌محوری و مردم‌داری در نیروی انتظامی است.

❖ از آنجا که گرانگاه اصلی در منظومه اندیشه دفاعی مقام معظم رهبری «خدامحوری» است، باید در حد توان به ارتقای فضای معنویت و ایمان در سطح نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران همت گماشت. برای تحقق این امر مهم بیش از همه باید فرماندهان مؤمن، متعهد، شجاع، باتدبیر و بادانش را در رأس مسئولیت‌های خطیر و مهم گماشت؛ این فرماندهان خود باید اسوه ایمان و معنویت و اخلاق و شجاعت و اخلاص و فداکاری باشند تا زیردستان با الگوگیری از آن‌ها و در سایه شخصیت باهیب و معنوی آنان، درس آزادگی و ایمان و فداکاری و خدمت به وطن در راستای برقراری و حفظ امنیت ملی را بیاموزند و در مواقع خطر آماده جان‌فشانی باشند.

❖ باید تلاش کرد نظم و انضباط موجود در نیروی انتظامی بیش از پیش تقویت شود و انضباط انقلابی و قلبی و معنوی بین آحاد کارکنان نیروی انتظامی نهادینه شود.

❖ سازوکاری تدارک دیده شود که سازماندهی نیروی انتظامی بر اساس آخرین یافته‌های علم مدیریت درباره سازماندهی در این نیرو پیاده‌سازی و عملیاتی شود و این کار به صورت مستمر ادامه یابد.

شکل ۱. الگوی منظومه اندیشه دفاعی مقام معظم فرماندهی کل قوا (مدظله‌العالی) با محوریت نیروی انتظامی بر اساس نظریه اشتراوس و کوربین (۱۹۹۸)

سپاسگزاری

پس از سپاس و شکرگزاری از خدای قادر متعال و هستی‌بخش، از کلیه عزیزانی که در به انجام رسیدن این پژوهش ما را یاری رساندند، صمیمانه تقدیر و تشکر می‌کنیم.

منابع

دانایی فرد، حسن؛ الوانی، سید مهدی؛ آذر، عادل. (۱۳۸۶). روش‌شناسی پژوهش کیفی در مدیریت: رویکردی جامع. نشر صفار.

رجبی، محمد؛ رجبی هادی؛ احمدآبادی، محمد. (۱۳۹۷). تحلیل مضمون الزامات تحقق امنیت انتظامی در اندیشه فرماندهی معظم کل قوا (مدظله‌العالی). انتظام اجتماعی، ۸۵-۱۰۸.

http://sopra.jrl.police.ir/article_94576.html

شایگان، فریبا (۱۳۹۱). بررسی شاخص‌های امنیت اجتماعی از منظر آیت‌الله سید علی خامنه‌ای، دو فصلنامه علمی پژوهشی نظریه‌های اجتماعی متفکران مسلمان، دانشگاه تهران، ۱۲(۱)،

https://jstmt.ut.ac.ir/article_54311.html ، ۱۱۳-۱۳۹

شایگان، فریبا؛ حسینی، رضا. (۱۳۹۲). نقش نیروی انتظامی در امنیت اجتماعی از دیدگاه مقام معظم رهبری. پژوهشنامه نظم و امنیت انتظامی، ۶(۲۴)، ۱۸-۱.

http://www.osra.jrl.police.ir/issue_1690_1698.html

شایگان، فریبا. (۱۳۹۷). راهبردهای ناجا برای امنیت و آرامش؛ با بهره‌مندی از بیانات مقام معظم رهبری. (مدظله‌العالی) انتشارات پژوهشکده مدیریت راهبردهای ناجا.

شایگان، فریبا. (۱۳۹۷). سازمان عقیدتی سیاسی و پیش‌برندگی نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران مبتنی بر اوامر، تدابیر و رهنمودهای مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی). انتشارات عقیدتی سیاسی ناجا.

عامری، محمدعلی. (۱۳۹۶). الگوی فرماندهی و مدیریت انتظامی جهادی از منظر مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی). دومین همایش علمی و کاربردی الگوی مطلوب فرماندهی نظامی در

چشم‌انداز تمدن نوین اسلامی، دانشگاه علوم و فنون هوایی شهید ستاری.

<https://civilica.com/doc/755198>

عبدالرحیمی محمد؛ عترت دوست محمد؛ برزگر، محمد مهدی. (۱۳۹۸). امنیت اخلاقی و نقش ناجا در ایجاد آن با تأکید بر بیانات مقام معظم رهبری، فصلنامه علمی. بصیرت و تربیت

اسلامی، ۱۶(۴۸)، ۱۱۳-۱۴۹. http://init.jrl.police.ir/article_91188.html

عرفانی نظری، عباس؛ شبانی، محمدرضا؛ کاظمی پیرسرا، سید فرشید. (۱۳۹۶). الگوی کارآمد امنیت سیاسی در دولت اسلامی و نقش ناجا مبتنی بر منظومه فکری مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی). فصلنامه علمی بصیرت و تربیت اسلامی، ۱۴(۴۰)، ۶۵-۹۱.

http://init.jrl.police.ir/article_10428.html

علیخانزاده، حسین. (۱۳۹۶). مروری بر مفاهیم و نظریه‌های مدرن دانش پلیسی. ۹(۳۸)، ۷۹-۱۰۰
http://khorasan.jrl.police.ir/article_19451.html

قنبری، حبیب. (۱۳۹۵). نیروی انتظامی و آموزه‌های حفاظتی از منظر فرماندهی معظم کل قوا (مدظله‌العالی). معاونت سیاسی سازمان عقیدتی سیاسی ناجا.

مرادپیری، هادی. (۱۳۹۱). الگوی دفاعی در اندیشه دفاعی حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی). فصلنامه مطالعات بین‌رشته‌ای دانش راهبردی، ۲۱(۹)، ۸۳-۱۱۲.

<https://smsnds.sndu.ac.ir>

مرادپیری، هادی. (۱۳۹۱). روش‌شناسی و مؤلفه‌های اندیشه دفاعی حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)، اولین همایش تبیین اندیشه‌های دفاعی امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی). دانشگاه صنعتی مالک اشتر،

<https://civilica.com/media/1/2021/75033.jpeg>

وروایی، اکبر؛ بهربر، سروش. (۱۳۸۸). اثربخشی الگوهای پلیس سنتی و نوین در پیشگیری از جرم. فصلنامه علمی - پژوهشی انتظام اجتماعی، ۱(۱)، ۱۱۱-۱۳۵.

<http://sopra.jrl.police.ir>

Creswell, J. W. (2004). *Research Design: Qualitative and Quantitative Approachs*. SAGE Publications.

Mintzberg, H. (1987). The strategy concept I: five Ps for strategy. *California Management Review*, 30(1), 11-24.

<https://doi.org/10.2307/41165263>

Strauss, A., Corbin, J. (1998). *Basics of Qualitative Research: Techniques and procedures for developing grounded theory*. Thousand Oaks, CA: Sage.

Corbin, J. M., & Strauss, A. (1992). A nursing model for chronic illness management based upon the trajectory framework. In Woog, P. (Ed.) *the Chronic Illness Trajectory Framework: The Corbin and Strauss Nursing Model*. (pp. 39-49). Springer.